

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA VĂN HÓA DÂN TỘC THIỂU SỐ

**TẬP QUÁN CƯỜI XIN CỦA NGƯỜI PU NÀ Ở XÃ
SAN THÀNH, THỊ XÃ LAI CHÂU VÀ ẢNH
HƯỞNG CỦA NÓ TỚI CÔNG CUỘC XÂY DỰNG
ĐỜI SỐNG VĂN HOÁ MỚI HIỆN NAY**

**Sinh viên thực hiện: NGUYỄN THỊ THUÝ
Giáo viên hướng dẫn: TS. ĐINH THỊ VÂN CHI**

HÀ NỘI 5-2009

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành khóa luận này, em đã nhận được sự giúp đỡ tận tình của bà con người Pu Nà bản Tả Sin Chải 1 & Tả Sin Chải 2, bản Sáo Sin Chải và các cơ quan, ban ngành, chính quyền địa phương ở xã San Thàng, thị xã Lai Châu, các giảng viên Khoa Văn hóa Dân tộc thiểu số. Đặc biệt, em đã nhận được sự hướng dẫn, chỉ bảo tận tình của TS. Đinh Thị Vân Chi - Trưởng Phòng Nghiên cứu khoa học, trường Đại học Văn hoá Hà Nội. Nhân đây, tôi xin gửi lời cảm ơn chân tình đến tất cả các thầy cô và bà con xã San Thàng, TX Lai Châu.

Do hạn chế nhiều mặt, chắc chắn khoá luận sẽ còn nhiều thiếu sót, em mong nhận được những ý kiến đóng góp quý báu của các thầy cô và các bạn.

Em xin trân trọng cảm ơn!

Hà Nội, ngày 23 tháng 5 năm 2009

Nguyễn Thị Thuý

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU

- 1 Lí do chọn đề tài
- 2 Lịch sử nghiên cứu vấn đề
- 3 Mục đích nghiên cứu
- 4 Đối tượng và phạm vi nghiên cứu
- 5 Phương pháp nghiên cứu
- 6 Đóng góp của khoá luận
- 7 Nội dung và cục khóa luận

Chương 1

KHÁI QUÁT VỀ NGƯỜI PU NÀ

Ở SAN THÀNG, THỊ XÃ LAI CHÂU, TỈNH LAI CHÂU

- 1.1 Khái quát về người Pu Nà ở San Thàng
- 1.2 Công cuộc xây dựng đời sống văn hóa mới ở San Thàng

Chương 2

TẬP QUÁN CƯỚI XIN TRUYỀN THỐNG CỦA NGƯỜI PU NÀ Ở SAN THÀNG VÀ SỰ BIẾN ĐỔI CỦA NÓ HIỆN NAY.

- 2.1 Tập quán cưới xin của người Pu Nà ở xã San Thàng
- 2.2 Nghi lễ cưới xin truyền thống
- 2.3 Biến đổi trong cưới xin của người Pu Nà ở San Thàng
- 2.4 Giống và khác nhau giữa cưới xin Pu Nà và một số dân tộc khác

Chương 3

ẢNH HƯỞNG CỦA TẬP QUÁN CƯỚI XIN TRUYỀN THỐNG ĐỐI VỚI CÔNG CUỘC XÂY DỰNG ĐỜI SỐNG VĂN HÓA MỚI

- 3.1 Cưới xin truyền thống và xây dựng đời sống văn hoá mới
- 3.2 Một số nhận xét, khuyến nghị ban đầu
- 3.3 Một số giải pháp

KẾT LUẬN

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

PHỤ LỤC

DANH SÁCH NHỮNG NGƯỜI CUNG CẤP TƯ LIỆU*(Đưa xuống phần phụ lục)*

Stt	Họ và tên	Dân tộc	Tuổi	Giới tính	nghề nghiệp	Địa chỉ
1	Lò Văn Chiến	Pu Nà	67	Nam	Cán bộ hưu trí	Bản Tả Sin Chải 1
2	Nguyễn Thị Thuởng	Kinh	58	Nữ	Cán bộ	Bản Tả Sin Chải 1
3	Lò Văn Chun	Pu Nà	39	Nam	Nông dân	Bản Tả Sin Chải 2
4	Vũ Thị Hồng	Kinh	28	Nữ	Cán bộ	San Thành 1
5	Lèng Thị Mân	Pu Nà	32	Nữ	Nông dân	Bản Tả Sin Chải 2
6	Chảo Thị Im	Pu Nà	29	Nữ	Nông dân	Bản Tả Sin Chải 1
7	Lù Văn Viễn	Pu Nà	70	Nam	Nông dân	Bản Sáo Sin Chải
8	Vàng Văn Dền	Pu Nà	33	Nam	Cán bộ	Bản Sáo Sin Chải
9	Vây Thị Chín	Pu Nà	80	Nữ	Nông dân	Bản Tả Sin Chải 1
10	Hoàng Văn Nguyên	Pu Nà	25	Nam	Nông dân	Bản Tả Sin Chải 1

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Pu Nà là nhóm địa phương thuộc dân tộc Giáy, một trong số 53 dân tộc thiểu số ở Việt Nam. Họ là một trong số các cộng đồng chuyển cư tới khu vực giáp biên với Trung Quốc của Việt Nam cách nay khoảng 100 - 200 năm. Mặc dù dân số tương đối ít, song người Pu Nà cũng tạo dựng cho mình những sắc thái văn hóa riêng biệt và độc đáo. Cùng với việc nghiên cứu, tìm hiểu văn hóa các cộng đồng thiểu số khác, việc tìm hiểu văn hóa Pu Nà là đòi hỏi bắt buộc đối với việc nghiên cứu văn hóa đa sắc màu ở Việt Nam. Nói cách khác, nếu không hiểu cặn kẽ văn hóa Pu Nà, chúng ta cũng chưa hiểu được thấu đáo văn hóa của đại gia đình các dân tộc Việt Nam. Vì thế, nghiên cứu văn hóa Pu Nà là đòi hỏi của thực tiễn hiện nay đối với Văn hóa học, Dân tộc học,... ở Việt Nam.

Thực hiện đường lối Bình đẳng - Đoàn kết - Tương trợ giữa các dân tộc của Đảng, Nhà nước, ngoài việc phát triển kinh tế, xã hội ở vùng các dân tộc thiểu số, chúng ta đã chú trọng đến việc đảm bảo nâng cao đời sống văn hóa của các dân tộc, nhất là các dân tộc có dân số ít. Nhiều năm nay, công cuộc vận động xây dựng đời sống văn hóa mới ở cơ sở đã và đang được đẩy mạnh. Nhiều thành tựu văn hóa mới đã giúp người dân các dân tộc thiểu số tham gia ngày càng tích cực vào việc XDĐSVHCS, và không ngừng nâng cao sự hưởng thụ văn hóa của họ. Tuy vậy, không những ở vùng người Pu Nà, mà cả ở vùng các dân tộc thiểu số khác, công cuộc vận động XDĐSVHCS vẫn còn đang gặp rất nhiều khó khăn, thành quả của công tác này vẫn còn rất hạn chế. Trong đó việc vận động nhân dân các dân tộc thiểu số thực hiện việc cưới, việc tang,... theo nếp sống văn hóa mới vẫn còn rất gian nan. Chính vì thế, việc nghiên cứu, tìm hiểu tập quán cưới xin của các dân tộc thiểu số, trong đó có người Pu Nà, những biến đổi và tác động của nó tới việc XDĐSVHCS, để tìm ra giải pháp hữu hiệu nhất, là đòi hỏi bức thiết đối với thực tiễn quản lý văn hóa ở các cấp hiện nay.

Là sinh viên đang theo học ngành Văn hoá dân tộc thiểu số, lại sinh ra và lớn lên ở vùng quê miền núi có nhiều người Pu Nà đang sinh sống, chúng tôi tự nhận

thấy trách nhiệm của mình với công tác quản lý phát triển văn hóa, và cũng muốn đóng góp phần nhỏ bé vào việc xây dựng đời sống văn hóa mới ở quê hương mình. Bởi thế chúng tôi chọn việc tìm hiểu về tập quán cưới xin của người Pu Nà để nghiên cứu, tìm hiểu.

Với những lý do trên, tôi chọn: *Tập quán cưới xin của người Pu Nà ở xã San Thàng, thị xã Lai Châu và ảnh hưởng của nó tới công cuộc xây dựng đời sống văn hoá mới hiện nay* làm đề tài cho khoá luận tốt nghiệp của mình.

2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề

Nghiên cứu về người Giáy ở Việt Nam nói chung đã có một vài tác giả quan tâm. Trong đó đáng chú ý là các nghiên cứu của Sân Cháng (người Giáy, nguyên Giám đốc Sở Văn hóa - Thông tin tỉnh Lào Cai). Những nghiên cứu của tác giả này chủ yếu đề cập tới làng bản, tổ chức gia đình, dòng họ, cưới xin, dân ca, và một số tập quán của người Giáy ở Lào Cai. Các nghiên cứu cụ thể của Sân Cháng gồm có: *Một số phong tục tập quán dân tộc Giáy Lào Cai* (NXB. VHDT, Hà Nội, 2003); *Dân ca và đám cưới, tiệc cưới của người Giáy* (NXB VHDT, Hà Nội, 2001); *Làng dân tộc Giáy* (Tạp chí Dân tộc học số 1/ 1997); *Cách đặt tên gọi và cúng hồn của người Giáy ở Lào Cai* (Tạp chí DTH số 1/200);...

Cũng đề cập đến người Giáy còn có Y Sol với nghiên cứu: *Một giai thoại về tộc danh Giáy* (Tạp chí DTH, số 3/1992); Lò Văn Chiến với *Bài ca trong lễ tang của nười Pu Nà* (NXB Văn hoá Dân tộc, Hà Nội, 2002) và *Dân ca Pu Nà* (NXB Văn hóa dân tộc, Hà Nội, 2005); Sở Văn hóa – Thông tin tỉnh Lai Châu với *Báo cáo chuyên đề về dân tộc Giáy* (2008);...

Tuy vậy, nghiên cứu tìm hiểu về nhóm Pu Nà, nhất là về tập quán cưới xin của họ thì vẫn chưa được chú trọng nhiều. Chính vì thế, có thể nói nghiên cứu, tìm hiểu về người Pu Nà, nhất là các nghi lễ vòng đời của họ, trong đó có tập quán cưới xin để vận dụng vào việc xây dựng đời sống văn hóa mới ở cơ sở, vẫn là một khoảng trống hiện nay.

3. Mục đích nghiên cứu

- Nghiên cứu, tìm hiểu về người Pu Nà, trong đó chú trọng đi sâu tìm hiểu về tập quán cưới xin của họ cũng như những thay đổi của nó hiện nay.
- Tìm hiểu những tác động tích cực cũng như những tác động tiêu cực của tập quán cưới xin của người Pu Nà đối với cộng cuộc xây dựng đời sống văn hóa mới hiện nay ở Sàn Thành (Thị xã Lai Châu).
- Tìm kiếm giải pháp phát huy các yếu tố tích cực, hạn chế các tác động tiêu cực của tập quán cưới xin của người Pu Nà đối với cộng cuộc xây dựng đời sống văn hóa mới hiện nay.

4. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu

- Đối tượng nghiên cứu chính của khóa luận này là văn hóa của cộng đồng Pu Nà, đặc biệt là tập quán cưới xin của họ trong truyền thống và những thay đổi của nó hiện nay. Đám cưới của người Pu Nà ở xã Sàn Thành, thị xã Lai Châu, tỉnh Lai Châu.
- Do khuôn khổ của khóa luận cũng như hạn chế về thời gian, vật chất, khóa luận chỉ tập trung nghiên cứu những vấn đề nêu trên ở người Pu Nà xã Sàn Thành (Thị xã Lai Châu), trong khoảng thời gian trước năm 1986 (*Mở cửa*) đến nay.

5. Phương pháp nghiên cứu

Trong khoá luận này, người viết đã sử dụng các phương pháp như: khảo sát, điền dã dân tộc học, phỏng vấn, thu thập tài liệu, tư liệu... Từ đó phân tích, mô tả, tổng hợp và hệ thống hoá các công trình liên quan của các tác giả đi trước, dùng phương pháp so sánh, đối chiếu với các tài liệu điền dã để rút ra những điểm chung, riêng...

6. Đóng góp của khoá luận

- Đóng góp thêm nguồn tư liệu nghiên cứu về người Pu Nà ở xã Sàn Thành, thị xã Lai Châu và tập quán cưới xin của họ cũng như những thay đổi của nó hiện nay. Góp phần làm sáng tỏ hơn bức tranh chung về văn hóa của nhóm Pu Nà ở Việt Nam.

- Khoá luận sẽ là tài liệu tham khảo hữu ích cho các nhà quản lý công tác văn hóa ở địa phương trong công tác XDĐSVHCS hiện nay.

7. Nội dung và bố cục của khóa luận

Ngoài phần *Mở đầu*, *Kết luận*, và *Phụ lục*, nội dung chính của khóa luận được trình bày trong 3 chương chính:

Chương 1: *Khai quát về người Pu Nà ở Sàl Thành, thị xã Lai Châu*

Chương 2: *Tập quán cưới xin truyền thống của người Pu Nà ở xã Sàl Thành và sự biến đổi của nó hiện nay*

Chương 3: *ảnh hưởng của tập quán cưới xin truyền thống Pu Nà tới công cuộc xây dựng đời sống văn hoá hiện nay ở Sàl Thành (Thị xã Lai Châu).*

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Hà Văn Cận, *Phong tục cưới gả Việt Nam*, NXB Hội Nhà văn VN, Hà Nội, 1992.
2. Khổng Diễn (chủ biên), *Những đặc điểm kinh tế, xã hội các dân tộc miền núi phía Bắc*, NXB KHXH Hà Nội, 1999.
3. Viện Dân tộc học, *Các dân tộc ít người ở Việt Nam (các tỉnh phía bắc)*, NXB. KHXH, Hà Nội, 1987.
4. Hoàng Lương, *Văn hóa các dân tộc Tây Bắc*, Trường ĐHVHN, 2005.
5. UBND xã San Thành, *Báo cáo Tổng kết công tác 6 tháng đầu năm 2008*
6. Sần Cháng, *Một số phong tục tập quán dân tộc Giáy Lào Cai*, NXB. VHDT, Hà Nội, 2003.
7. Sần Cháng, *Dân ca và đám cưới, tiệc cưới của người Giáy*, NXB VHDT, Hà Nội, 2001.
8. Sần Cháng, *Làng dân tộc Giáy*, Tạp chí Dân tộc học, số 1/ 1997.
9. Y Soi, *Một giai thoại về tộc danh Giáy*, Tạp chí dân tộc học, 3/1992.
10. Sần Cháng, *Cách đặt tên gọi và cúng hồn của người Giáy ở Lào Cai*, Tạp chí DTH số 1/2000.
11. Sở VH,TT&DL tỉnh Lai Châu, *Báo cáo chuyên đề về dân tộc Giáy*
12. Lò Văn Chiến, *Bài ca trong lễ tang của người Pu Nà*, NXB Văn hoá Dân tộc, Hà Nội, 2002.
13. Lò Văn Chiến, *Dân ca Pu Nà*, NXB Văn hoá dân tộc, Hà Nội, 2005.
14. Lê Ngọc Thắng, Lâm Bá Nam, *Bản sắc văn hoá các dân tộc Việt Nam*, NXB Văn hoá dân tộc, Hà Nội, 1990.
15. Ủy ban nhân dân tỉnh Lai Châu, *Nội dung cuộc vận động nếp sống văn hoá tỉnh Lai Châu*.
16. Sần Thị Hồng Vân, *Tập quán xây dựng nhà cửa truyền thống của người Giáy ở Sa Pa, Lào Cai*, Khoá luận tốt nghiệp cử nhân Văn hoá 5-2008.